

BØRN, STRAF OG ANDRE RETSFØLGER

FOREBYGGELSESKONFERENCE
MIDT- OG VESTJYLLANDS POLITI

Annette Olesen, aol@socsci.aau.dk
Kasper Jørgensen, kajo@law.aau.dk

FOKUS

Menneskeretlige beskyttelse
Det danske enstrengede straffesystem

ROADMAP

Strafferettens udvikling 1980-2023

Feldtmann, B., Jørgensen, K., Lentz, L. W., & Olesen, A. (forthcoming). Juristen.

Udviklingen af strafferetlige sanktioner, der anvendes mod børn

Jørgensen, k., Olesen, A., Lenz, L. W., & Feldtmann, B. (2023). Børns møde med det danske straffesystem: – på vej mod mere 'voksen- straf'?. Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab, 110(3), 275–294.

Når børn og unge pålægges sagsomkostninger i straffesager

Jørgensen, K., Thage, E., & Olesen, A. (2023). Når børn og unge pålægges sagsomkostninger i straffesager. Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab, 110(3), 295–311

43-54

BØRNS RETTIGHEDER

FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER

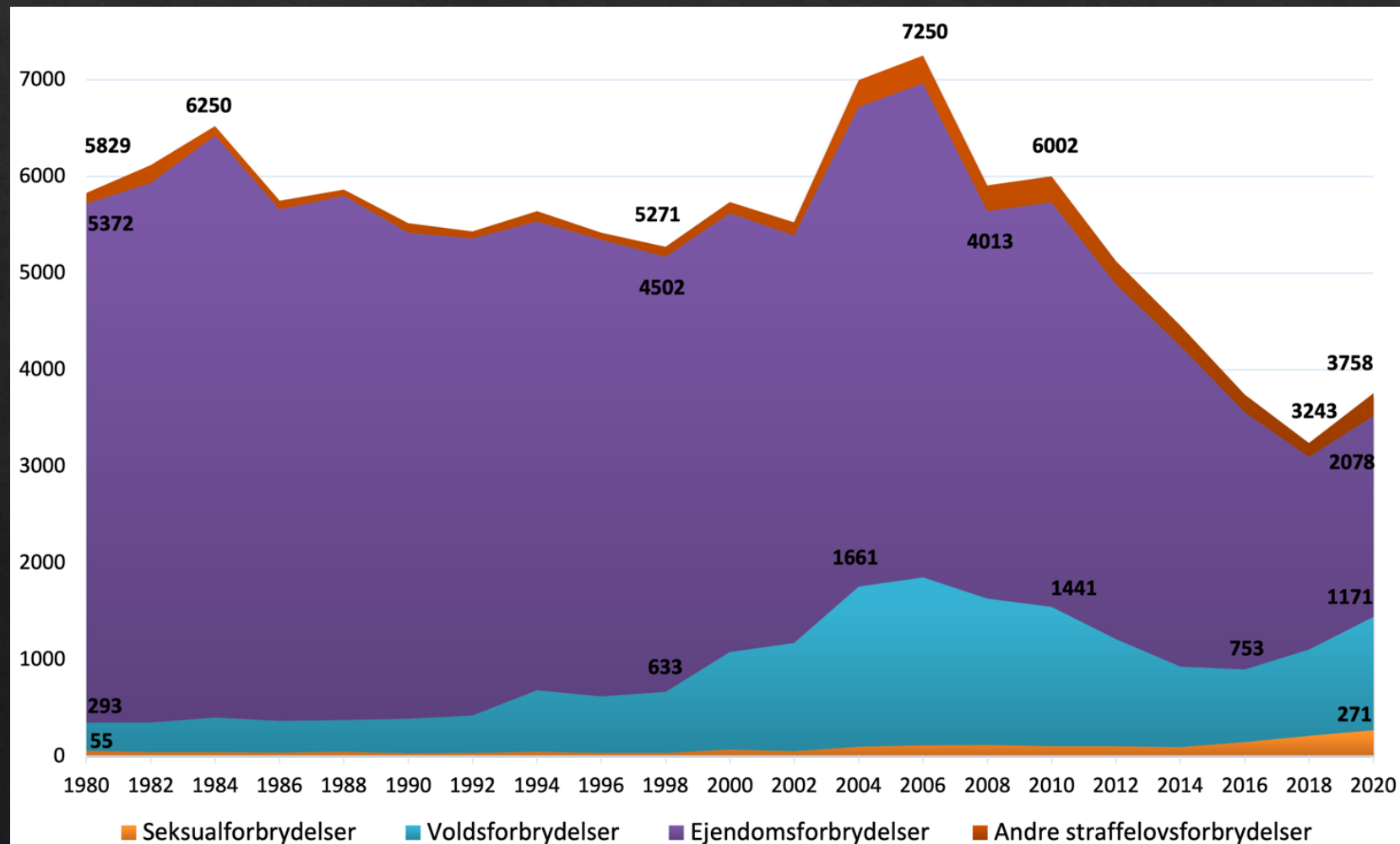
SÅDAN VIRKER

UDVIKLINGEN AF STRAFFERETLIGE SANKTIONER, DER ANVENDES MOD BØRN

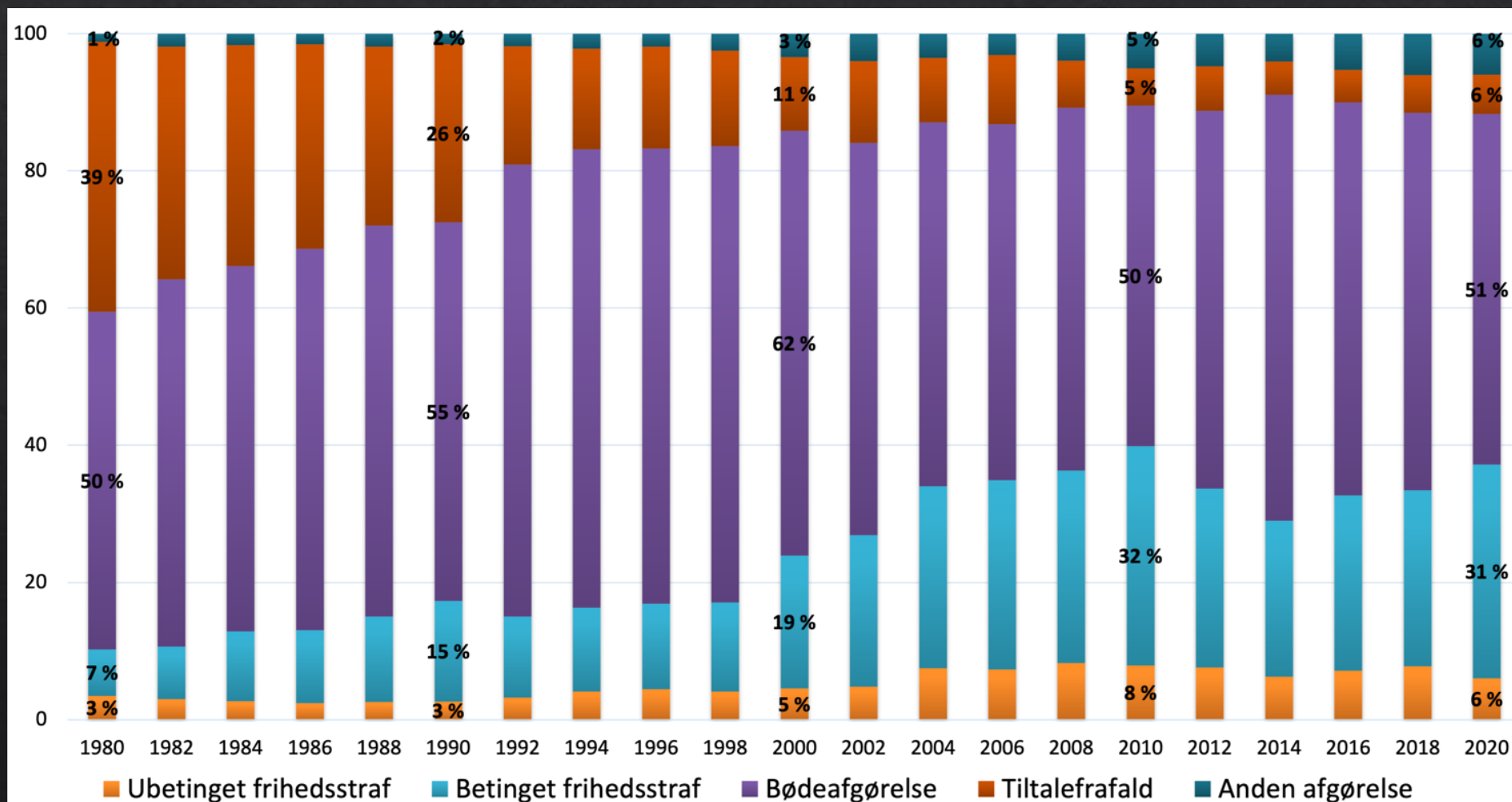
DATA OG METODE

- ◇ Danmarks Statistik, der bl.a. inkluderer afsagte domme i forbindelse med overtrædelse af straffeloven og særlovene [STRAF40: Strafferetlige afgørelser efter overtrædelsens art, afgørelsestype, alder og køn](#)
 - ◇ Perioden 1980-2020
 - ◇ Baseret på antal afgørelser og ikke på individniveau
 - ◇ Fire overordnede hovedkategorier: seksual-, volds- og ejendomsforbrydelser samt andre straffelovsovertrædelser (udgangspunkt i straffelovens forbrydelser)
 - ◇ Børn i aldersgruppen 15-17 år uafhængig af køn
 - ◇ Fokus på fældende afgørelser, der omfatter betinget og ubetinget frihedsstraf, bødeafgørelse, tiltalefrafald og anden afgørelse, såsom foranstaltningsdom og advarsel

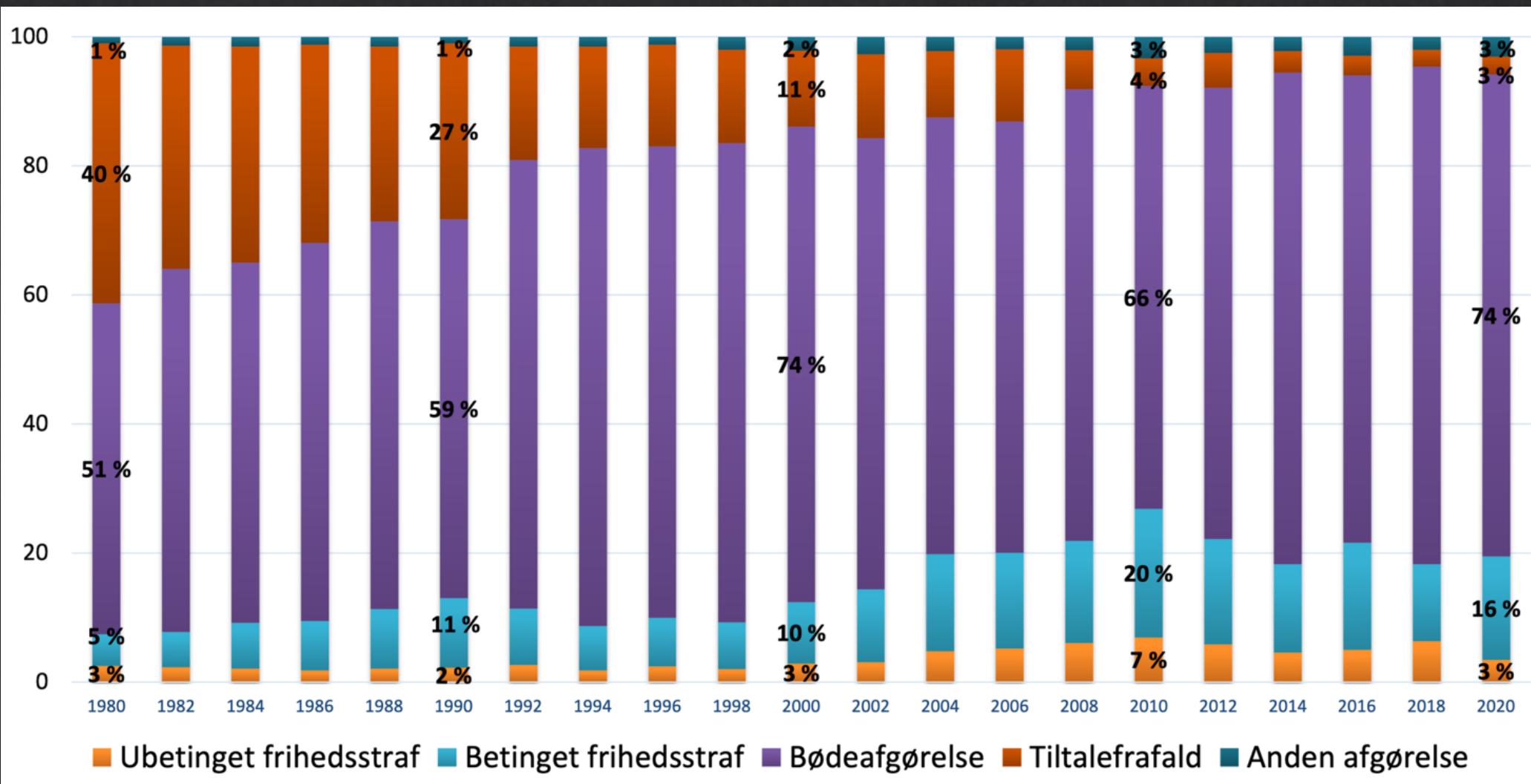
ANTALLET AF FÆLDENDE AFGØRELSER MOD BØRN EFTER ÅRSTAL FOR FIRE HOVEDKATEGORIER AF KRIMINALITETSTYPER I STRAFFELOVEN

FORDELING AF SANKTIONSTYPER I PROCENT FOR OVERTRÆDELSE AF STRAFFELOVEN EFTER ÅR

FORDELING AF SANKTIONSTYPER I PROCENT FOR EJENDOMSFORBRYDELSE EFTER ÅR

UDVIKLINGEN I BØRNS MØDE MED STRAFFESYSTEMET

- ◊ Børn mødes af et komplekst system, som i sin kerne er blevet udviklet for voksne
- ◊ 'Holdbarheden' på den relativt brede palette af sanktionstyper, som er målrettet børn, lader til at være ganske kort
- ◊ 'Klassiske' sanktionstyper, som er udviklet til voksne, spiller en mere central rolle i tilgangen til børn - også når de begår strafbare handlinger i den mildere ende af strafskalaen
- ◊ Derfor bliver børn også ramt af mange af de (u)tilsigtede virkninger, som følger af de såkaldte 'voksen-straffe,' såsom lange sagsbehandlingstider, pålæg af sagsomkostninger og eventuelt en plet på straffeattesten

**NÅR BØRN OG UNGE
PÅLÆGGES
SAGSOMKOSTNINGER I
STRAFFESAGER**

DATA OG METODE

Dataudtræk fra Rigspolitiet og Gældsstyrelsen

Interview, otte børn domfældte (syv af otte flergangsdømte)

Retsdogmatisk analyse af dansk ret og af Danmarks internationale menneskeretlige forpligtelser, der relaterer sig til tematikken om at pålægge børn sagsomkostninger i straffesager

OMFANG AF BØRNS GÆLD TIL OPKRÆVNING HOS POLITIET

Børn med gæld fra sagsomkostninger hos Rigspolitiet, antal og samlet gæld

Alder	Antal børn/ unge	Samlet gæld (mio. kr.)
15 år	11	0,1
16 år	70	1,2
17 år	95	1,8
I alt	176	3,1

Tabellen viser antal 15-17-årige med gæld fra sagsomkostninger til opkrævning hos Rigspolitiet samt gruppens samlede gæld fordelt på alder. Tallene er opgjort pr. 8. september 2022 og er et øjebliksbillede. Tallene er oplyst af Rigspolitiet.

Børn med gæld fra sagsomkostninger hos Rigspolitiet, individuel gæld og antal

Gældens størrelse (kr.)	Antal børn/unge
< 20.000	128
20.000 – 49.999	41
50.000 – 500.000	7
I alt	176

Tabellen viser 15-17-åriges individuelle gæld fra sagsomkostninger til opkrævning hos Rigspolitiet inddelt efter antal skyldnere. Tallene er opgjort pr. 8. september 2022 og er et øjebliksbillede. Tallene er oplyst af Rigspolitiet

OMFANG AF BØRNS GÆLD TIL INDDRIVELSE HOS GÆLDSSTYRELSEN

Børn med gæld fra sagsomkostninger hos Gældsstyrelsen, antal og samlet gæld

Alder	Antal børn/unge	Samlet gæld (mio. kr.)	Samlet rentetilskrivning (hele tusinder)
15 år	6	0,2	1.000
16 år	139	2,7	72.000
17 år	359	9,5	473.000
I alt	504	12.4	546.000

Tabellen viser antal 15-17-årige børn med gæld fra sagsomkostninger til inddrivelse hos Gældsstyrelsen samt gruppens samlede gæld fra sagsomkostninger fordelt på alder. Tallene er opgjort pr. 31 juli 2022 og er et øjebliksbillede. Tallene er oplyst af Gældsstyrelsen.

Børn med gæld fra sagsomkostninger hos Gældsstyrelsen, individuelle gæld og antal

Gældens størrelse (kr.)	Antal børn/unge
< 20.000	314
20.000 - 49.999	127
50.000 - 500.000	63
I alt	504

Tabellen viser 15-17-årige børns individuelle gæld fra sagsomkostninger til inddrivelse hos Gældsstyrelsen inddelt efter antal skyldnere. Tallene er opgjort pr. 31 juli 2022 og er et øjebliksbillede. Tallene er oplyst af Gældsstyrelsen

DE UTILSIGTEDE VIRKNINGER

- ◇ Gæld og mentalt helbred
- ◇ Gæld og et 'spirende' voksenliv
- ◇ Gæld og kriminalitetsfri tilværelse efter endt afsoning
(se fx også van Dam, 2005; Hoeve et al., 2011, 2014)

'(...) lad os sige, at nu vil jeg gå den gode vej, og der er den her mur [gælden]. Den mur skal jeg over (...) og det kan være svært at komme over muren, hvis den er høj. Hvis jeg ser ud ad vinduet her [fra sin celle], er hegnet syv meter, og det kommer jeg aldrig over (...) man prøver ligesom at tage den rigtige vej i fremtiden, og så står der en stor mur' (Morten)

NÅR BØRN PÅLÆGGES SAGSOMKOSTNINGER I STRAFFESAGER

- ◊ Pålægges 'voksengæld'
- ◊ Underminerer deres særlige menneskeretlige beskyttelse
- ◊ Øger udsathed
- ◊ Øger risiko for gentagelseskriminalitet
- ◊ Udfordrer overgang fra ungdomsliv til spirende voksenliv

TAKE HOME MESSAGE

- ◆ Børnekonventionens krav om et velovervejet og sammenhængende system for børn, der har begået strafbare handlinger, udfordres af den danske model
- ◆ De særlige sanktionstyper, som eksplicit er udviklet for børn har – i hvert fald delvist – kun en begrænset levetid, og de er med tiden blevet afløst af mere ‘klassiske’ sanktionstyper anvendt mod voksne
- ◆ Med voksenstraffe følger utilsigtede konsekvenser
- ◆ Underminerer deres særlige menneskeretlige beskyttelse